

B I T E Z A

principiilelor constatări efectuate din analiza actelor și lucrărilor de urmărire penală, astfel cum au rezultat din dosarele Revoluției.

I. Cîteva considerații introductive

O înfișare completă multilaterală și obiectivă a tuturor evenimentelor care s-au consumat în timpul Revoluției din decembrie 1989 cunoaște un gradinț de complexitate deosebită.

Urmărirea penală efectuată într-o multitudine de dosare este o parte dintr-un întreg, iar reconstituirea întregului mozaic va permite conturarea unei imagini cât mai apropiate de adevăr asupra Revoluției din decembrie 1989.

Considerăm că nu este aici locul unor considerații prea ample; există însă un subiect care trebuie neapărat dezbatut. Nenumărate persoane au tras în timpul acestei Revoluții considerind în mod sincer că se confruntă cu adversari reali. Sfîrșitul definirii și identificării "inamicului" a constituit poate cea mai complexă problemă apărută în toiuil acestor evenimente.

În psihismul fiecărui dintre indivizii care au tras, a existat o anumită reprezentare, fie ea denaturată sau nu, prin intermediul forzidabilei presiuni psihologice, pe alocuri dirijate, iar pe alocuri ca o reacție firească a unor întâmplări receptate personal. De cele mai multe ori aceste reprezentări

denaturate au avut în vedere, anticiativ și înainte, imaginu unui anume adversar. Așa că cînd te așteptă să tot vînătișul ca adversarul să atace, împotriva atacului înainte să se producă, există riscul ca astfel de trăsători, a rezive, să fie strămutați asupra unei persoane sau grupuri anelante și în orice caz bine intenționate.

Lucrurile acestea, adică lipsa de seriozitate a respectivici sau respectivilor persoane asupra căroru s-a trus, au fost constatătate ulterior. De aceea se crează o serie de întrețineri deosebit de delicate, cărora, cîndva, cineva, va trebui să le dea răspuns. Iată că am reușit să creștem fi și cîteva jaloane pe calea deslușirii acestui răspuns, încă eforturile făcute nu ar fi lipsite de finalitate.

Problema poate fi rezumată în următoarele termeni: nu credem că există un răspuns general valabil, fiecare caz avînd particularitățile lui. De aceea interpretarea și analiza fiecărui caz va trebui să țină seama de aceste particularități.

De altă parte însă, vom reuși, prin forța imprejurărilor, o sumedenie de situații, de trăsături distincte, susceptibile de a fi grupate în categorii bine delimitate și care pornesc de la unul sau mai mulți factori comuni. Este vorba de acel fascicul de relații, întâmplări, fenomene, etc., ce cunoște un coefficient de asemănare sau chiar similaritate și care îndreptățesc o posibilă activitate mentală de generalizare.

Una din concluziile care poate fi desprinsă se referă la faptul că imprejurările revoluției din decembrie 1989 nu au făcut obiectul unei anume reglementări, nici în litera Codului penal și nici în regulamentele militare. De aceea, încercarea de a le introduce uneori cu forță într-o matrice prestatabilită,

pare să nu dea cele mai bune rezultate. La aceste lucruri ne vom referi atunci când voi sunări analiza activitățile concrete desfășurate de anumite persoane.

Deexistând, deci, anumite reglementări care să se adreseze strict acestui fenomen, nou apărut, impovizat și de necontrolat, multe persoane, militari sau civili, de bună credință, s-au reajunsit în situația de a nu ști cum să reacționeze.

Pe de altă parte, evenimentele din decembrie 1909 au cunoscut în mod real și un război psihologic. Această formidabilă presiune psihologică la care populația a fost supusă (indiferent dacă presiunea a apărut spontan ori a fost anume dirijată), trebuia și trebuie să fie luată în considerare. Ea, adică această stare de spirit, justifică oricând posibilitatea apariției unor erori, a unor confuzii, a unor greșite interpretări care, în unele situații, este posibil să fi fost chiar dorite.

Altfel, activitățile de tip diversionist, multe-putine câte au fost, nu își au nici o justificare. Problema fiind extrem de complexă, este imposibil de stabilit numai de procuratură.

Sigur că această presiune psihologică a fost realizată într-o mai mică măsură în prima zi, ea cristalizîndu-se abia pe parcurs, aş zice chiar pe măsura îndepărterii de nucleul fierbinte al evenimentelor.

Sesizînd însă diversiunea și confuzia inherentă, ca și gradul de complexitate al situației, fiecare persoană în parte (fiecăreia în raport și de natura atribuțiilor sale și de gradul de dezvoltare psihică) putea și trebuie să adopte anumite măsuri care să o aducă în situația de a deveni o victimă a acestor erori de interpretare și a produce la rîndul ei, de această dată, victime în rîndul unor nevinovați. Aceasta este

una din marile probleme care va trebui să facă obiectul interpretării evenimentelor din decembrie 1947.

Neînțimne, deci, gradul de complexitate al situației create, aprecierea principalei răsuori care ar li trebuit să fie adoptate în planul militar învins și fi rezolvat problemele organizării cooperării, stabilirii sistemelor de transmisiuni, de parole, să se recunoscă și se semnalizeze, în mod suplu și armonios tocmai pe cînd a se evita riscul unor confuzii și deci al anșajării unor lupte între unități sau subunități ce acționau de aceeași parte a bătăliei.

Ajung, încercarea noastră de analiză are în vedere și împrejurarea că este mai ușor să judeci cu mintea de acum ce s-a întîmplat atunci. Dar atunci?

Este, totodată, de notorietate publică contribuția armatei în ansamblul ei la victoria revoluției. Ca și a altor forțe armate puse imediat în slujba acesteia.

Oricum, neadoptarea în toate situațiile a acestor măsuri, sau adoptarea lor neinspirată ori incompletă, ca și unele paraleisme în exercitarea funcțiilor de comandă, au putut constitui terenul pe fondul căruia au devenit posibile, înlănțuirile nefaste ale evenimentelor, soldate, din păcate, cu prea multe victime nevinovata.

Aceasta nu înseamnă că dacă o anumită persoană a cîzuțit victimă erorii prilejuite de propria sa atitudine culpabilă, trebuie trimisă în judecată pentru omor, în situația în care a tras într-o altă persoană, avînd reprezentarea sinceră că se confruntă cu un adversar al revoluției.

În situația în care avea însă obligația să adopte anumite măsuri de precauție, în conformitate cu unele dispoziții legale sau regulaamentare, iar aceste măsuri, dintr-un motiv sau altul nu au fost adoptate, simpla neadoptare a respectivelor măsuri,

oria ea însăși, dacă fost urmată și de un altunel rezultat, este în astură să impunăza rechundere, fie ea penală, civilă sau administrativă.

Pentru a răspunde direct de rezultatul produs este nevoie, de regulă, ca între măsurile neadoptate și rezultat să existe o certă și directă relație de cauzalitate. În absența acestei relații directe de cauzalitate, eșa cum s-a întîmplat în cazul cînd la deschiderea focului s-a ajuns și pe fondul unor alte cauze supraadăptate, răspunderea poate și trebuie să fie angajată în măsura în care o atare neobservare a unor reglementări specifice a creat terenul pe fondul căruia, a devenit posibilă producarea rezultatului. Acest teren constituie în anumite situații acea stare de tulburare deosebită care poate fi definită drept element constitutiv al neglijenței în serviciu.

Aceste cîteva idei nu își propun să elucideze în totalitate datele problemei. Nici n-ar putea să o facă. Rolul lor poate consta, cel mult, în a înfățișa complexitatea și gradul de dificultate al evenimentelor din decembrie. Niciodată, din cîte știm, nu s-a mai întreprins o anchetă în privința unei revoluții în ansamblul ei.

Apreciind că se impune să jalonăm principalele dificultăți esențiale cu care s-au confruntat colectivelor alcătuite în vederea anchetirii acestor dosare, arătăm următoarele

1. Principala greutate întîmpinată în anchete derivă din faptul că nu s-a efectuat atunci, imediat după eveniment, o cercetare la fața locului (prin forță împrejurării). U atare activitate ar fi fost în măsură să ofere răspunsuri la multe dintre problemele care vor rămîne sarcște pentru totdeauna de o doză, fie ea și minimă, de incertitudine. Este suficient să luăm numai cîteva exemple despre ceea ce ar fi putut stabili

În același moment o cercă împreună la fața locului:

- ce cantitate de muniție și cu ce caracteristici s-a consumat în rîndul tuturor dispozitivelor care au avut un loc în direcție situații;
- care erau caracteristicile orificiilor de intrare și a celor de ieșire la nivelul imobilelor, autovehiculelor, autobuzelor, autotrenurilor, etc. și cum a fost dectă direcția din care s-a trăs;
- din ce anume categorii de arțillerie provin aceste proiectile și în mod concret cu ce anume armă a fost posibilă o anumită leziune ori din ce anume armă provine proiectul recuperat dintr-un anumit imobil sau loc;
- care au fost caracteristicile leziunilor prezentate de victime și care nu făst în mod cert direcțiile din care s-a trăs în raport de poziția victimelor și caracteristicile canalelor traieci;
- ce cantitate de muniție s-a consumat din rîndul unităților Ministerului Apărării Naționale, din rîndul unităților aparținând Ministerului de Interni și din rîndul Jărzilor Patriotice,
- cu care dintre armale asigurând acestora s-a trăs și cu care nu;
- ce alte urme create de proiectile au existat la nivelul victimelor ori al obiectivelor lovite;
- care erau caracteristicile tuburilor trăse, unde anume au fost lăsate aceste tuburi, în ce cantitate și cu ce răspindire.

La aceasta mai trebuie să adăugăm și faptul că victimele, în imensa lor majoritate, n-au fost supuse unei expertize medico-lejale. Sigur că mareea majoritate a proiectilelor, prin caracteristicile lor, nu au fost reținute în corp, fiind marcate prin orificii de intrare și ieșire. În același timp, însă, există numeroase situații, cînd aceste proiectile, reținute fiind, puteau fi recuperate de autopsie. Într-o astfel de situație restrîn-

dință-se cîrco încelor lăsat în, de către autorii excludători a proiectului, se poate ajunge la cînd nu îți încăștigă în individualitatea urmării cu care s-a trus.

2. A doua cîștiune îm discuție are în vedere situația extremă de controversată a suspectilor de terorism, în legătură cu care vom reveni. Trebuie punctat aici un aspect. Aceste persoane, în imensa lor majoritate, au fost reținute în diferite circumstanțe și predate, ulterior, din etapă în etapă, pînă au ajuns în contact nemijlocit cu organele de urmărire penală. În momentul reținerii nu s-au întocmit nici un fel de note de relații sau acte care cel puțin teoretic ar fi trebuit să se refere la două lucruri esențiale:

- în ce împrejurări a fost reținută persoana și pentru ce motiv;
- ce obiecte sau acte s-au găsit asupra acesteia.

Pe fondul acestei împrejurări particolare care a fost posibilă datorită complexității situației din timpul schimbului de focuri, ancheta s-a regăsit, la un moment dat, în prezența unor persoane despre care nu existau nici un fel de informații în legătură cu motivele reținerii, cu toate că aceste persoane erau totuși reținute. Trebuie aşadar să se plece de la un potențial autor spre conturarea presupusei sale vinovății și nu invers, cum ar fi fost normal, adică de la împrejurările reținerii către potențialul autor.

3. La treia dificultate se adresează necunoașterii circumstanțelor reale și concrete în care victimele au fost ucise sau rănită. Ici măcar nu s-a cunoscut în stadiul inițial cifra exactă a pierderilor, iar răniții continuă să mai apară chiar și în momentul de față. Toate aceste dosare s-au aflat în stadiul inițial în situația unor lucrări cu autori neidentificați. Dar să luăm un exemplu despre ce se petrece cu acest gen de lucrări în condiții normale: pe rolul Poliției Capitalei se află

în mod permanent un număr de 20-40 de dosare cu infracțiuni împotriva vieții comise de autori neidentificați. Multe dintre ele au rămas și rămân nerezolvate prin forța împrejurărilor și aceasta în condițiile în care au beneficiat de cercetare la fața locului, expertiză medico-legală și o sumedenie de expertize criminalistice. La aceste dosare lucrează un întreg colectiv care beneficiază de sprijinul faptic și nu numai teoretic al tuturor forțelor de poliție din țară, care au obligația să efectueze, la solicitarea, diferite categorii de activități, inclusiv dintre cele cu caracter informativ. Or, în cazul nostru, acest aparat nu s-a aflat la dispoziția organelor procuraturii, iar condițiile inițial favorabile existente în acele dosare nu există încă în privința victimelor "revoluției", care n-au beneficiat nici măcar de o cercetare la fața locului. Rămâne aşadar să ne explicăm, parțial cel puțin, de ce a fost posibil ca într-un noian de dosare de ordinul miilor instrumentate de un colectiv extrem de restrâns, să nu fi fost elucidate în totalitate circumstanțele în care s-au produs uciderile sau rănirile. Mai invederăm că a fost nevoie să se formeze câte un dosar separat pentru fiecare victimă. "Poi, după apariția Legii nr. 42/1990 s-au prezentat la procuratură nenumărate persoane cărora li s-au întocmit noi dosare. Procuratura a răspuns solicitărilor acestora, fiind nevoie să se replieze asupra lucrării de bază. Era singurul organ chemat să instrumenteze pentru prima dată, singur, o revoluție în ansamblul ei. "U mai apărut și evenimentele din februarie 1990, 13-15 iunie 1990, Berevoiești-ul și "minerada" din septembrie 1991. Întotdeauna întreruperi, stagnări și reluări ale activităților initiale în condițiile existenței unui colectiv extrem de restrâns de anchetatori. Aceasta a fost situația!"

4. În fine, unul dintre cele mai controversate aspecte, care în mod cert s-a resfrînt negativ asupra mersului anchetelor

a fost permanentă "transparență" a actelor de urmărire penală. Iar aceasta, în special pentru a se arăta că procuratura nu ascunde și nu are de ce să ascundă ce căuta și caută: ADEVARUL.

Se știe, fără a mai face trimiteri expuse la Codul de procedură penală, că urmărirea penală este SECRETĂ și preponderent scrisă. Ori, în unele cauze, toată lumea, adică părțile, bănuiturii, învinuitorii, martorii, organele de urmărire penală, reprezentanți ai presei, etc., toți fără excepție au dat fel de fel de declarații și relații care au fost aduse la cunoștința publicului și au operat tot soiul de interpretări care mai de care mai originale, mai seducătoare, dar, în marea majoritate a cazurilor, extrem de îndepărtate de adevăr..... Se știe că senzaționalul nu merge întotdeauna în același pas cu banala realitate, care nu în puține situații este alcătuită dintr-o însușire de lucruri mici, aparent neînsemnante, dar a căror înlănțuire fatală și uneori funestă, generează uneori adevărate catastrofe.

Am ales în a merge pe calea realului și nu pe cea a senzaționalului, cu consecința unei oarecări înțelegeri a activității ori, mai grav, scăderi de popularitate, inclusiv manifestări ostile. Ce să-i facem, se pare că ne regăsim în incidenta unei situații de anchetă fără precedent cel puțin în istoria noastră postbelică. "ceasta pentru a nu ne mai referi la dezavantajele democrației prost înțelese și a "anchetei cu publicitate" care în nici un caz nu slujește aflării adevărului. De aceea credem că va trebui să învățăm cu toții să aşteptăm ca procesele să devină mai întîi publice .....

Arătăm că am înregistrat multe cazuri, cînd, la unii din martori, peste informațiile și datele culese în mod direct, s-au suprapus altele noi, situații, crîmpeie de idei, raționamente, culese de îci de colo, din presă, discuții, întruniri, etc.,

care ele însese s-au transformat într-un sediment al memoriei. În aşa fel încât, cînd persoana a fost pusă să reproducă faptele și întîmplările la care a asistat după un timp, cînd în jurul întîmplării controversate au curs atîtea valuri de cerebrală, ne-a fost practic dificil de ales și stabili cît anume reprezintă informația inițială și cît anume restul "sedimentelor" prelucrate de psihismul mai mult sau mai puțin instruit al subiectului.

5. Cercetarea a fost îngreunată și de activitatea curentă, căci fenomenul infracțional a marcat o sporire în condițiile în care aparatul Procuraturii a rămas în reprezentarea numerică anterioară. Sistemul instanțelor militare, ca și al procuraturii civile nu fusese conceput pentru a face față unor evenimente de o asemenea amploare, în condițiile în care activitatea curentă (alte dosare decît Revoluția) nu a putut fi abandonată.

Apoi, inițiativa desființării vechilor structuri informative și atîtor categorii de organe de cercetare ce puteau sprijini această activitate nu a aparținut procuraturii. Ne referim, printre altele, la toate structurile organelor servind pentru culegerea de informații. Singurul sprijin l-a constituit, alăturatei armatei și poliției, Comisia parlamentară constituită în sensul că, aceasta, preluînd unele din cercetările Procuraturii, a efectuat ea însăși investigații, care s-au concretizat într-un material ce oferă un început de explicații. Numai cercetările acestei comisii sînt singurele care au confirmat imensul volum de activitate al procuraturilor militare și civile.

În principal, structura procuraturilor militare a fost gîndită și realizată pentru satisfacerea cerințelor imediate, în vremuri normale, și în special pentru necesitățile armatei vizînd eradicarea fenomenului infracțional.

Dată fiind calificarea procurorilor militari ca ofițeri și magistrați, schema procururilor militare nu poate fi lesne majorată. Amplarea fenomenului supus cercetării reclamă însă conlucrarea, pe viitor, a mai multor categorii de organe din întreg ansamblul organelor statului.

Dacă ar fi să ne referim numai la problema diversiunii în multitudinea ei de aspecte, a suspectilor de terorism, a victimelor Revoluției și a cauzelor și categoriilor de împrejurări în care s-a făcut uz de armament, încă ar fi suficient pentru a ne face înțeleși.

WWW.LUMEAJUSTITIE.RO

II. Considerații privind volumul activității care se adresează dosarelor Revoluției în raport de numărul total al răniților și decedaților.

Majoritatea dosarelor privind evenimentele din decembrie 1989, cu unele excepții care se adresează procuraturilor civile, au făcut și fac încă continuare obiectul competenței procuraturilor militare.

Competența materială a procuraturilor militare a fost atrasă de următoarele împrejurări:

- prevederile Codului de procedură penală din punct de vedere al competenței materiale (vezi spre pildă infracțiunea de genocid, instrumentată în stadiul initial);
- faptul că mare parte dintre morți și răniți apăreau ca un rezultat al utilizării armelor de foc militare;
- în fine, în primele zile de după alcătuirea noilor structuri de putere, s-au instituit tribunale militare excepționale pentru judecarea tuturor persoanelor dovedite că au întreprins activități teroriste sau contrarevoluționare.

În condițiile în care toate celelalte organisme ale statului ce puteau concura la efectuarea unor activități de urmărire penală sau de investigații, au fost în primul stadiu, fie desființate, fie mai puțin cooperante, rezultă în mod clar motivul pentru care procuratura militară nu a putut finaliza, cel puțin până în momentul de față, totalitatea acestor dosare. Fără o sporire considerabilă a aparatului și fără o conlucrare din partea tuturor organismelor care ar trebui să concure la înfăptuirea actului de justiție, aceste dosare nu pot fi, cel puțin deocamdată, finalizate în totalitatea lor.

Revoluția, care s-a dorit a fi anchetată în ansamblul ei, a rămas în sarcina exclusivă a organelor Procuraturii și cu pre-cădere a procururilor militare.

Uacă totuși ne propunem acest lucru trebuie să observăm clar, aşa după cum am mai arătat, poziția procuraturii în sistemul organelor statului, anterior momentului decembrie 1989 și faptul că cel puțin în privința structurii numerice nu s-au operat nici un fel de schimbări semnificative de natură a-i aduce în situația să facă față acestui număr imens de lucrări, adăugate lucrărilor curente.

Justețea acestor observații poate fi constată cu multă ușurință din Înfățișarea unor date de ordin statistic.

O situație a cauzelor, dosare întocmite în legătură cu morții și răniții din timpul evenimentelor din decembrie 1989, se prezintă astfel:

- număr persoane decedate: 1104

Dintre acestea - pînă în data de 22.12.1989 160

                  - după 22.12.1989 944

Dintre acestea, un număr de 17 persoane decedate au făcut obiectul competenței procururilor civile, dintre cele decedate după 22.12.1989.

- număr persoane rănite: 3321

Dintre acestea - pînă în data de 22.12.1989 1107

                  - după 22.12.1989 ..... 2214.

În legătură cu persoanele rănite după 22.12.1989, un număr de 47 au făcut obiectul cercetărilor efectuate de procuraturile civile.

Referitor la repartitia acestor persoane rănite și decedate, un număr mai mare se constată în ordine descrescătoare în municipiile București și Timișoara.

Astfel, în municipiul București sînt 49 persoane decedate pînă la 22.12.1989 și 515 după 22.12.1989. Răniți în municipiul București sînt 599 pînă la 22.12.1989 și 1162 după 22.12.1989.

În municipiul Timișoara sînt 73 persoane decedate pînă în 22.12.1989 și 20 după 22.12.1989, iar răniții reprezintă 296 persoane pînă la 22.12.1989 și 77 după 22.12.1989.

Că o particularitate, se constată că în municipiul Timișoara, numărul morților și răniților dinaintea datei de 22 decembrie 1989 îl depășește pe cel al morților și răniților de după 22 decembrie 1989. Această situație unică în teritoriu, se explică prin durata mai mare de timp în cadrul căreia s-au executat acțiuni de reprîmare a demonstrațiilor populare.

Situatia văzută sub aspectul numărului dosarelor înregistrate cunoaște și ea unele aspecte de natură să atragă atenția. Trebuie reținut faptul că unele dintre aceste dosare se adresează mai multor victime – morți și răniți, iar altele sunt formate, fiecare dosar în parte, în raport de o singură persoană decedată sau un singur rănit.

Situatia acestor dosare se prezintă astfel:

- număr total dosare înregistrate 2912

Dintre acestea 52 au fost înregistrate la procuraturile civile.

Cel mai mare număr de lucrări se regăsește în municipiul București, respectiv 221 la Procuratura Militară București și 1140 la Direcția Procuraturilor Militare. Total 1361.

Pe locul 2 se situează Procuratura Militară Brașov cu 919 dosare.

La Procuratura Militară Timișoara se constată numai 37 dosare dar în acestea sunt reunite mai multe victime în considerarea circumstanțelor de timp și de loc în care s-a acționat asupra acestora.

Din totalul dosarelor înregistrate, au fost soluționate un număr de lucrări care înfățișează următoarea situație:

- total dosare soluționate 1694
(cele mai multe în București, Brașov, Timișoara, Craiova, Constanța)

Din totalul dosarelor soluționate, în raport de soluții, s-a constatat următoarea situație:

- soluționate prin reclizitor 62
- soluționate prin netrimiteră în judecată 1309
- dosare trecute în evidență autorilor neidentificați ... 170
- alte soluții adoptate ..... 153.

Deocamdată au rămas nesoluționate 1218 dosare care fac obiectul cercetării și în momentul de față.

Volumul activității nu poate fi înțeles în mod independent de celelalte lucrări curente, înregistrate în fiecare zi și asupra cărora nu insistăm.

Trebuie însă specificat că, separat de lucrările curente și de dosarele privind persoanele decedate sau rănite în timpul evenimentelor din decembrie 1989, tot procuraturile militare au instrumentat un număr de cauze privind persoanele suspecte care au fost reținute din diferite motive, în timpul acelor evenimente. Vom reveni asupra acestora într-un capitol separat. Deocamdată înfățișăm însă și situațiile statistice în această privință

- total suspecti 1873
- total persoane cercetate în această privință 1873

dintre care: 1024 militari;

849 civili.

Din totalul acestor perioade au fost trimise în judecată un număr de 4 persoane pentru infracțiuni la regimul armelor și munițiilor.

Apreciem că o înfățișare a simplelor date de ordin statistic este aşadar suficientă dacă se ține seama de volumul

de investigații ce au trebuit efectuate pentru a realiza complexitatea și numărul tuturor cauzelor aflate spre instrumentare pe rolul procururilor militare.

III. Unele considerații vizînd reprimarea demonstrațiilor și actele de cercetare întreprinse în vederea tragerii la răspundere a persoanelor răspunzătoare.

O înfățișare sintetică a datelor culese din acest domeniu adăugate celor înfățișate în capitolul anterior, conține următoarele elemente:

- numărul total al decedaților în urma sau în cadrul acțiunilor de reprimare a demonstrațiilor de pînă la data de 22.12.1989 160

Dintre aceștia: prin împușcare 150

- numărul total al răniților în cadrul acțiunilor de reprimare a demonstrațiilor 1107

Dintre care: răniți prin împușcare 497

Cel mai mare număr de persoane împușcate pînă în 22 decembrie 1989 apare în municipiul Timișoara - 71 - din totalul de 73 morți și în continuare în municipiul București - 41 - din totalul de 49 de morți și respectiv municipiul Cluj cu 26 persoane.

Dintre aceștia au fost transportați la serviciile medico-legale 118, au fost trimiși la spitale unde au decedat ori au fost aduși decedați 29.

La fel se prezintă lucrurile și în cazul persoanelor rănite cu mențiunea că lucrurile se schimbă întrucîtva în sensul că cele mai multe persoane rănite - 599 - s-au înregistrat în municipiul București, din care 87 prin împușcare; în municipiul Timișoara au fost rănite 296 persoane dintre care 253 prin împușcare iar în municipiul Cluj au fost 58 persoane rănite.

Dintre cei răniți în întreg teritoriu, 397 persoane au fost trimise inițial la locul de detenție; 631 au fost interneate inițial în spitale, iar după 22 decembrie 1989 s-au mai înregistrat la spitale 260 persoane.

În legătură cu rezultatul cercetărilor, în această privință se pot opera următoarele clasificări:

- număr total dosare întocmite ..... 380.

Au fost cercetate inițial 594 persoane.

Mai sunt cercetate 80 de persoane.

De reținut că pînă în prezent au fost trimise în judecată în legătură cu activități vizînd reprimarea demonstrațiilor 121 de persoane, în marea majoritate a lor fiind vorba de persoane cu funcții de răspundere în aparatul central și local de partid, de stat, în Ministerul de Interne sau în fostul D.S.S.

Înțelegerea activităților întreprinse presupune și o infățișare a datelor de la nivelul instanțelor militare, care vor fi prezentate într-un subcapitol distinct.

I. În legătură cu inculpații trimiși în judecată pentru reprimarea demonstrațiilor din decembrie 1989;

1. Total dosare care au făcut obiectul judecății 39

2. Total dosare în care s-au pronunțat soluții de condamnare 26

3. Total inculpați trimiși în judecată 121
din care:

- din aparatul central de partid și de stat 35

- din aparatul local de partid 2

- ofițeri 74

din care: - M. Ap. N. 1

- M.I. 73

- subofițeri -M. I. 7

- militari în termen 0

- civili 3

- Cităm dintre aceste dosare cîteva cu titlu exemplificativ:
- dosar nr.20/P/1990 al Direcției Procuraturilor Militare privind pe Postelnicu Tudor, Bobu Emil, Uincă Ion și Manea Mănescu condamnați la închisoare pe viață pentru infracțiunea de genocid;
  - dosarul 65/P/1990 al Direcției Procuraturilor Militare privind pe general-locotenent Ceaușescu Andruța Nicolae, condamnat la 15 ani închisoare pentru omor deosebit de grav, tentativă de omor și instigare la infracțiunea de genocid neurmată de execuțarea faptei;
  - dosarul 1/P/1990 privind pe Ceaușescu Nicolae și Ceaușescu Elena, trimiși în judecată pentru infracțiunea de genocid, condamnați la moarte, pedeapsa fiind executată;
  - dosarul 517/P/1990 privind pe Ceaușescu Nicu;
  - dosarul nr.81/P/1990 privind pe general-colonel Vlad Iulian, trimis în judecată pentru complicitate la genocid și condamnat la 9 ani închisoare;
  - dosarul nr.88/P/1990 privind lotul fostului Comitet Politic Executiv, în care au fost trimiși în judecată 21 de persoane pentru infracțiunea de genocid;
  - dosarul nr.89/P/1990 privind pe general-colonel Vlad Iulian, general-colonel Stamatoiu A., general-maior Vorțoiu A., locotenent-colonel Nădălescu Emil și locotenent-colonel Manea Gheorghe, trimiși în judecată pentru instigare la sechestrarea de persoane;
  - dosarul 76/P/1990 privind pe general-maior Bucurescu Gianu, general-locotenent Dănescu Gheorghe, colonel securitate Goran Gheorghe, colonel Bărbulescu Marin, general-locotenent Vasile Gheorghe, colonel Vîrban Mircea, locotenent-colonel Pîrvulescu Marin, căpitan Stefan Gheorghe, căpitan Borcan Aurel, trimiși în judecată în legătură cu măsurile adoptate în vederea reprimării demonstrațiilor din 21.12.1989.

Fără a ne mai referi la totalitatea acestor dosare, din care am prezentat numai câteva cu titlu exemplificativ se poate constata că procuraturile militare au luat măsura trimiterii în judecată a factorilor cu atribuții de conducere sau de comandă în plan militar care au dispus ori care s-au implicat în mod nemijlocit în dispunerea sau adoptarea măsurilor de reprimare a demonstrațiilor populare.

Practic, se poate conchide că evenimentele din țara noastră au cunoscut o anumită particularitate generată, printre altele de modul violent în care s-a procedat la reprimarea demonstrațiilor urmare dispozițiilor factorilor de partid și de stat. În același timp, însă, (din datele pe care le detinem), în nici una dintre țările socialiste nu s-au adoptat măsuri de o asemenea fermitate. Se poate conchide că majoritatea persoanelor de la nivelul cărora s-a adoptat categoric decizia reprimării acestor demonstrații, au fost deferite justiției.

Nu ne propunem aici să facem o analiză a soluțiilor adoptate. Acestea au făcut obiectul activității tribunalelor militare. Multe soluții însă au putut fi apreciate drept criticabile în consecință, procuratura a acționat cu recurs în contra acestora.

II. Cu privire la dosarele în care s-au adoptat soluții de trimisere în judecată în legătură cu evenimentele de după 22 decembrie 1989.

- Total dosare care au făcut obiectul judecății	33
din care - la procuraturile militare	23
- la procuraturile județene	10
- Total dosare în care s-au pronunțat soluții de condamnare	15
- Total inculpați trimiși în judecată	83

din care - la procuraturile militare	46
- la procuraturile județene	37

Dintre aceștia, în raport de apartenență lor, o analiză a dosarelor înfățișează următoarea repartiție în rîndul inculpaților trimiși în judecată pentru evenimente comise după 22 decembrie 1989:

- ofițeri M. Ap. N.	2
- ofițeri M. I.	11
- subofițeri M. Ap. N.	-
- subofițeri M. I.	1
- soldați	14
- civili	55

Aceste trimiteri în judecată s-au făcut, de regulă, pentru ucideri și răniri de persoană, prin utilizarea armelor de foc, nerespectarea regimului armelor și munițiilor, încălcări de consemn, etc. Nu în puține situații inițial cei care au tras sau victimele lor au fost considerați teroriști, iar în realitate și unii și alții considerau că se confruntă cu elemente fidele regimului Ceaușescu. Cîteva exemple în acest sens înfățișează o anumită situație:

- căpitan (r) Olteanu Gheorghe - dosar nr.128/1990 al Tribunalului Militar Teritorial București.

Sentința nr.7 din 15.02.1991 - condamnat la 4 pedepse între 8 ani închisoare și 20 ani închisoare pentru săvîrsirea a două infracțiuni de tentativă la omor și la omor deosebit de grav și a două infracțiuni de omor deosebit de grav, prevăzute de art.20-174 Cod penal, 20-176 lit.c Cod penal, art.176 lit.b Cod penal, dispunîndu-se să se execute 20 ani închisoare cu un spor de 2 ani, total 22 ani închisoare.

Inculpatul - instructor la statul major al Gărzilor Patrio- tice din Buzău - în noaptea de 23/24.12.1989, ora 03,00 - fiind î

Palatul administrativ, a tras două rafale cu pistolul mitralieră ucigînd pe Apostol Vasile, Voinea Constantin, Toader Aurel, Zaharia Nicolae și rănind pe Tucă Aurel, iar în ziua de 24 decembrie 1989, ora 11,00 a mai tras o rafală omorînd pe Baltac Ion și rănind pe Lupașcu Constantin Ionel.

Recursul inculpatului a fost respins de Curtea Supremă de Justiție – Secția Militară.

- dosar 12/P/1990 - inculpat major (r.sec.) Blaj Emil, trimis în judecată la 22.01.1990 pentru infracțiunea de omor prev. de art. 174 Cod penal.

S-a reținut că la 29 decembrie 1989, inculpatul s-a deplasat la locuința lui Poenaru Costel, fiind sesizat că acesta ar deține arme și muniții, l-a lovit cu țeava armei peste ceafă, moment în care s-a declanșat foc împușcînd mortal pe Poenaru Costel.

Tribunalul Militar Extraordinar din Alba, prin sentința nr.2/1990 l-a condamnat la 16 ani închisoare.

Tribunalul Militar Teritorial București, prin decizia nr. 9 din 04 mai 1990 a admis recursul inculpatului, a casat hotărîrea și a redus pedeapsa la 14 ani închisoare.

- inculpatul frt. (rez.) Aionitoaiei Gheorghe, militar la U.M. 01210 București, la 16.01.1990 în timp ce efectua o misiune de patrulare, a consumat băuturi alcoolice și, întorcîndu-se spre sediul Televiziunii 1-a somat pe soldatul Ion Nicușor (U.M.01305 București), dar îscîndu-se injurii între cei doi, în incinta Televiziunii Române, a armat și a tras, cauzîndu-i lui Ion Nicușor leziuni care i-au pus viața în pericol.

A fost trimis în judecată pentru tentativă la omor prev. de art.20-174 la 25.06.1992, fiind în curs de soluționare.

- dosarul 16/Sp/1990 al Procuraturii Militare București - inculpat căpitan Gogașe Dumitru - trimis în judecată și condamnat de

instanțele militare la 3 ani închisoare, cu executare prin muncă corecțională, pentru infracțiunea de nerespectarea regimului armelor și munițiilor prev. de art.279 al.3 lit.a și b cu aplicarea art.33 lit.a din Codul penal.

S-a reținut că la 26 decembrie 1989, efectuându-se o percheziție domiciliară, i s-au găsit 905 cartușe pentru arme de vînătoare, cartușe și tuburi militare.

- dosarul 12/P/1990 - soldat Apopei Nicolae, condamnat prin sentința nr.33/03.09.1990 (dosar 101/1990 al Tribunalului Militar Teritorial București) la 5 ani închisoare pentru art.178 al.2 Cod penal, constînd în faptul că la 04.01.1990 a părăsit postul de santicelă (U.M.01210 București), s-a deplasat la dormitor și l-a împușcat pe soldatul Manuela Cristian.

Au existat și cazuri de trimisere în judecată , care ulterior s-au dovedit a fi greșite. Exemple:

- Căpitan (r) Mircea Emiliacă - U.M. 01640 Buzău, căpitan (r) Robu Vasile - U.M. 01870 Buzău - dosar nr.163/1990 al Tribunalului Militar Teritorial București - sentința nr.22 din 29 mai 1990. Căpitanul (r) Mircea Emiliacă a fost condamnat la 16 ani închisoare pentru infracțiunea de omor prev. de art.179 Cod penal, iar cpt. (r) Robu Vasile - 2 ani închisoare cu suspendarea executării pedepsei pentru infracțiunea de ucidere din culpă prev. de art.178 alin.2 Cod penal, prin schimbarea încadrării juridice din infracțiunea de omor prev. de art.174 Cod penal.

S-a reținut că după declanșarea Revoluției, inculpații au luat hotărîrea de a înlătura prin forță, comanda unității militare 01640 Buzău și alte cadre care s-ar fi putut opune scopului lor și au împușcat mortal pe maiorul Iacob Gheorghe și căpitanul Scriba Alexandru.

Dosarul a fost restituit de către Tribunalul Suprem (Curtea Supremă de Justiție). Ulterior s-a stabilit că nu Mircea Emiliacă este autorul uciderii maiorului Iacob Gheorghe, ci căpitanul

Schiba Alexandru.

- Tot astfel, civilul Socol Costel, domiciliat în Buzău, a fost trimis în judecată prin rechizitoriu Procuraturii Judecăne Buzău cu nr.50/P/1990 în legătură cu trei episoade distincte care s-au consumat în noaptea de 23/24 decembrie 1989, constând în uciderea victimelor Constantin Ion, Ciulin Alexandru, Vlad Constantin, Cioltan Florica și rănirea părții vătămate Ciortan Nicolae, pe care le-a considerat ca fiind teroriști. Dosarul a fost restituit de către Curtea Supremă de Justiție, iar în prezent se află pe rolul procururilor militare, stabilindu-se faptul că nu numai Socol Costel a executat foc asupra victimelor ci întregul dispozitiv al Gărzilor Patriotice din care făcea parte și care se constituise într-o formățiune de apărare a Intreprinderii de Prelucrare a Măselor Plastice.

În vederea îndreptării unor situații de fapt, au fost declarate, la nivelul Direcției Procururilor Militare, numai în perioada 1990 - 1991 - 66 de recursuri extraordinare, din care 23 privesc cauze cu caracter politic, obținîndu-se achitarea celor condamnați pentru uneltire contra ordinii sociale și activitate intensă contra clasei muncitoare.

În cauzele privind evenimentele din decembrie 1989, s-a declarat recurs extraordinar în dosarele privind pe:

- Bunda Ion - condamnat la 9 ani închisoare pentru art.26-175 lit.a Cod penal - se află în curs de judecată la Curtea Supremă - Secția Militară - termen 18.01.1993;
- căpitan Vanga Liviu și lt.maj. Morea Aurel , condamnați 11 ani și 16 ani pentru art.20-174-176 Cod penal - s-a declarat recurs extraordinar și s-a cerut achitarea inculpaților;
- maior sec. Botășel Ioan - condamnat la 19 ani închisoare, s-a declarat recurs extraordinar, care a fost admis și inculpatul achitat;

- locotenent Drăciun Octavian și cpt. Negrilă Ioan, s-a declarat recurs extraordinar, fiind condamnați de instanțele militare la 10 ani închisoare, respectiv 7 ani, dosarul a fost restituit și s-a dispus scoaterea de sub urmărire penală.

Au mai fost trimiși în judecată și condamnați pentru infracțiunea de genocid inculpații: Postelnicu Tudor, Manea Mănescu Bobu Emil, Vincă Ioan plus lotul C. P. Ex. cu ștefan Andrei + 20 inculpați, cărora li s-audeclarat recurs extraordinar pentru schimbarea încadrării juridice în infracțiunea de complicitate și tentativă la omor deosebit de grav.

Problema schimbării încadrării juridice s-a datorat, în primul rînd, caracterului fără precedent al acestora. Nefiind practică judiciară în materie și nici doctrină juridică care să se fi ocupat de asemenea cauze, încadrarea inițială de genocid s-a datorat necunoașterii exacte a celor întîmpilate și în special a numărului morților și răniților. Pe parcursul cercetărilor efectuate în toate celelalte cauze ale Revoluției, a rezultat că nu au existat cazuri de trageri cu arme automate în masa demonstranților cu scopul sădăt de a distruge un grup etnic sau religios și nici a unei colectivități, așa cum prevede articolul 357 Cod penal. A rezultat că s-a tras cu arme de foc, cu scopul ca manifestațiile revoluționare să fie disperse.

Au apărut apoi alte încadrări juridice, în funcție de opinia procurorilor și judecătorilor care au participat la proces în diferitele lui faze.

În prezent dosarul privind pe Bobu Emil, Mănescu Manea, Postelnicu Tudor și Vincă Ioan se află pe rolul Curții Supreme de Justiție – Plenul de 7 judecători.

IV. Suspectii

Una dintre problemele extrem de controversate are în vedere persoanele suspectate de terorism, ori activități diversio-niste.

Fără a mai discuta noțiunea de "terorism", care necesită unele observații și detalieri, trebuie specificat faptul că în rîndul persoanelor care au făcut obiectul cercetărilor nu au fost identificate elemente care să fi fost reținute în circumstanțe concrete, de natură a demonstra efectuarea cu bună știință a unor activități de tip terorist.

Unele activități se încadrează în cele de tip diversionist. Au existat, după cum am văzut, numeroase persoane, care au făcut obiectul cercetărilor, după cum urmează:

- total suspecti	1873
din care: - în orașe reședință de județ	1146
- în restul teritoriului	727

Dintre aceștia un număr de 1024 au fost militari și 849 civili

S-au adoptat soluții de trimitere în judecată în privința a 4 persoane și soluții de neurmărire în 645 de cazuri.

Din rîndul suspectilor, 174 persoane aparțineau Ministerului de Interni; 398 persoane făceau parte din fostul D.S.S., iar 73 erau civili.

O repartiție a acestor persoane pe teritoriu se prezintă astfel:

- în municipiul București - 819;
- la Timișoara - 218;
- la Brașov - 84;
- la Craiova - 24;
- în județul Cluj - 2;
- în sfera de competență a Procuraturii Militare Ploiești - dar nu în municipiul Ploiești - 10 persoane.

O situație a lor în raport de garnizoanele militare din teritoriu și în afara municipiului București, înfițează următoarele date: armata I-a - 31 de suspecți (predați la spitalul Slobozia și Inspectoratul Județean de Poliție Brașov); armata a-II-a - 113 suspecți, (predați la penitenciarul Brăila și brigada VIII-a Artillerie Focșani); armata a-III-a - 33 suspecți (predați la Poliția Județeană Orad și penitenciarul Timișoara); armata a-IV-a - 3 suspecți (predați la Poliția Alba-Iulia și arestul Bg.5 V.M.); C.A.A.T. - 24 de suspecți (predați la Inspectoratul Județean de Poliție Brașov, Bg.2 V.M. și Comandantul Garnizoanei Brașov); Comandamentul Trupelor de Geniu (C.T.Ge.) - 15 suspecți (predați la Inspectoratul de Poliție Brăila); Comandamentul Artillerie - 7 suspecți (predați la penitenciarul Brăila); Comandamentul Infanterie și Tancuri - 154 (predați la Scoala Militară "N. Bălcescu").

Cît privește situația din Garnizoana București, Marele Stat Major a predat Inspectoratului Municipiului București de Poliție un număr de 50 de suspecți, iar Comandamentul Apărării Anti-aeriene a Teritoriului a predat un număr de 2 suspecți.

În legătură cu această categorie trebuie precizat că persoanele reținute încă din stadiul inițial au fost numai suspectate și nu dovedite, că ar fi întreprins activități teroriste ori contrarevoluționare. Verificările întreprinse n-au dus la conturarea vinovăției acestor persoane ci au scos în evidență tot atîțea situații distincte care se constituiau în împrejurări de natură să contribuie la suspicionarea acestor persoane.

Cităm cu titlu exemplificativ, din aceste categorii:
. Moldovan Valentin și Crăciun Falk Octavian, internați la Spitalul Clinic Municipal, unde au părut suspecți pentru că erau răniți și au fost luati drept arabi;
– Hrib Teodor Dan, reținut o perioadă de timp pentru că a fost

denunțat de concubina pe care o părăsise că "ar fi tras în populație";

- Mănică Mihai - exuberanță și temeritate greșit interpretate; primind un pistol la apărarea fostului sediu al C.C. s-a dus să-și viziteze concubina. Trecând pe lângă Hotelul Palace a tras 2 focuri de revolver în lampadarul de la intrare, fiind sesizați de populație că se află teroriști în interior, cerîndu-le acestora să se predea. În drum spre fostul sediu a fost reținut de armată și predat ca terorist;

- Găuță Oile - surdo-mut, care nu putea să vorbească, scoțînd sunete nearticulate, a fost considerat cetățean străin, vorbitor al limbii engleze și deci a fost reținut ca suspect de terorism;

- pentru că sănem la capitolul cetățeni străini au existat mai mulți cetățeni arabi (iranieni, sudanezi, iordanieni) studenți la I. M. F. care au fost reținuți, uneori în mod repetat de populație, pentru simplul fapt că, judecînd după aspectul lor, păreau a fi arabi și deci potențiali teroriști,

- la fel se prezintă situația și în cazul lui Lupu Cristian de la Spitalul de Urgență, considerat a fi terorist arab;

- există și cazuri mai bizare, spre pildă Emilian Dobrescu, fostul vice-președinte al C.S.P. Acesta, în urma apelurilor de la Televiziune din data de 22.12.1989, s-a prezentat la fostul sediu al C.C. spre a-și oferi serviciile noii puteri. A fost arestat și depus ca terorist, iar mîinile i-au fost legate cu sîrmă;

- în același sens există și cazul falsului doctor care a acordat asistență medicală rănitilor din sediul C.C. Acesta, în realitate medic stomatolog, a fost denunțat de către o asistentă medicală ca fiind fals medic și în consecință a fost arestat și depus ca terorist;

- există și situația unor persoane arestate sub diferite bănuieri spre pildă Ionescu Marin și Franc Cristian au fost reținute în timp ce efectuau controale în baraje asupra autoturismelor; unul

- dintre ei purta barba și a apărut suspect;
- au existat și cazuri de hoți care au fost reținuți și depuși printre suspecți de terorism. Spre pildă uristea Daniel, la care a fost găsită o bucată de ramă aurită, sustrasă din fostul sediu al C.C.;
  - sînt persoane care au fost reținute și predăte ca suspecte pentru că nu au avut acte asupra lor (Radu Aurelian, reținut în Drumul Taberei în zona IMEB, în timp ce se deplasa la serviciu)
  - sînt persoane care au fost reținute pentru că au fost găsite cu arme de foc asupra lor. Koșioanu Alexandru a primit armă în mod legal de la locul de muncă (Gărzii Patriotice) după care a transportat cu mașina proprietatea personală un rănit la Spitalul Municipal. În drumul de întoarcere a fost reținut;
  - au existat de asemenea bolnavi psihici a căror conduită a părut suspectă și deci au fost reținuți. Edificator în acest sens sînt: Pîrvulescu Adrian - ciungul, Olaru Ion trimis la Spitalul 9 pentru că făcea agitație pe data de 25.12.1989 în fața fostului sediu al C.C. sau Chichioarca Carmen, zisă și "Sperlă Ana", internată la Spitalul de Urgență - bolnavă psihic și care a fost prezentată ca teroristă într-un film realizat de Televiziunea cehoslovacă. Aceasta susținea că a văzut-o pe Maricica Puică deghizată în bărbat și că are cunoștință de multe depozite cu "grenate" și dinamite;
  - tot la Spitalul de Urgență au fost aduși răniți din zona C.C.-ului, spre pildă Popa C-tin și Blîndu Cornel. Aceștia au fost considerați că fiind teroriști, încrucișat, sub impăciul stress-ului, al oboselii și al șocului traumatic au creat impresia că sînt drogați;
  - există situația unor persoane care au fost recunoscute ca fiind ofițeri de securitate. În consecință au fost arestați și depuși ca teroriști. Exemplu: Stănia Stanciu, reținut pe 31.01.

1991 în Pasajul Universității;

- și unele persoane mai recalcitrante au fost arestate tot pentru terorism. Spre pildă Prăjan Teodora din Drum I Taberei, care făcea parte din Asociația de locatari a blocului s-a certat cu unii lupători din Gărzile Patriotice care acționau în zonă. În consecință aceștia au arestat-o și au depus-o la Ministerul Apărării, care la rîndul lui a predat-o la Poliția municipiului București;
- unii oameni au fost arestați pentru simpla lor prezență în preajma unor unități militare. Spre pildă, Petre A. Petre reținut de unitatea militară din șoseaua Olteniței, întrucât celor din garda unității li s-a părut că acesta făcea observații asupra obiectivului;
- printre cei reținuți s-au aflat și alte categorii de bolnavi psihičici care au atras atenția asupra lor prin bizarerii comportamentale Exemple: Pasculea Blaju, trimis la Spitalul 9, Ivărescu Gheorghe, Pășăran Daniel Gheorghe, Tomuțiu Gheorghe, etc.;
- în rîndul celor reținuți sub bănuiala de terorism s-au aflat și persoanele depistate prin hoteluri la controalele armatei. Exemplu: Ciobanu Costel și Barbu Florin reținuți în hotelul Astoria, unde pătrunseseră în camere, după toate datele, pentru a-și însuși unele obiecte;
- alții doi tineri Boboc Petre și Ciobanu Gheorghe au fost reținuți în Drumul Taberei, fiind considerați suspecti, deoarece, în timp ce se deplasau către locuința bunicii lui Boboc Petre, au alergat după tramvai;
- există și categoria persoanelor suspecte de terorism, datorită legăturilor de rudenie cu anumite persoane, ceea ce a contribuit la arestarea lor. Exemplu: Nuță Teodor, nepotul generalului Nuță, sădinar la Brănești, sau Bădilă Dumitru, al cărui tată bun (a fost înfiat ulterior) era văr primar cu Nicolae Ceaușescu;
- în rîndul celor reținuți pentru terorism au fost depistați și excroci. Spre pildă: Andronescu Ion a fost reținut în 14.01.1990

sub acuzația că ar fi colectat bani de la cetățeni, proferînd totodată lozinci anti-F.S.N.;

- Jordache Vicențiu și Avram Dumitru au fost reținuți pentru că găsiseră o bandă de cartușe de mitralieră pe care și-au însușit-o. Este vorba de doi tineri care s-au simțit atrași de obiectul respectiv;

- Florescu Eugeniu a fost reținut în ziua de 25.12.1989 în zona Universității, în timp ce-și căuta fiica, care dispăruse, iar Stoica Dumitru a fost reținut pe strada Batiște în 24.12.1989, pentru că având un binoclu pe umăr a atrăs atenția asupra lui;

- atitudinea mai vehementă a unor din revoluționari a atrăs atenția asupra lor și în consecință, conduita lor fiind considerată suspectă, a antrenat reținerea lor. Este cazul tipic al lui Nica Leon, reținut de către colonelul Rădulescu, în zona CC-ului;

- a existat și cazul unor persoane considerate în mod nejustificat ca fiind teroriști arabi. Exemplu semnificativ cazul Lupu Cristian decedat la Spitalul de Urgență;

- alte persoane au fost reținute ca suspecte de terorism în timp ce încercau să pătrundă în interiorul unor autoturisme, care nu le aparțineau. Exemplu: Tăruș Augustin Valentin;

- există și categoria unor alte persoane, foști colaboratori ai securității, spre pildă Selaru C-tin și Voinea C-tin, care au molestat pe demonstranți în data de 21.12.1989 și care ulterior au fost recunoscuți de populație și predăți armatei, sub bănuiala de teroriști. Aceștia se făceau însă vinovați de participarea la măsurile de reprimare a demonstranților.

Aceste exemple nenumărate de altfel, demonstrează un lucru cert: organele de urmărire penală nu au primit spre anchetare elemente care să fi fost capturate în împrejurări certe de natură a demonstra că au fost prinse în timp ce trăgeau

asupra populației ori asupra unor obiective. Aceasta nu înseamnă că astfel de elemente nu au putut exista. Înseamnă cel mult că în rîndul celor ce au fost reținuți nu s-a dovedit existența unor astfel de elemente. Suspiciunea generală care a existat la momentul respectiv a contribuit la crearea unei situații în conformitate cu care fiecare element bine intenționat vedea în celălalt un potențial adversar.

Pe fondul terenului constituit din unii factori patologici preexistenți, stress prelungit, suprasolicitare, tensiune nervoasă, lipsa odihnei, unele persoane au făcut reacții psihologice generate de bănuieri mai mult sau mai puțin justificate și au deschis focul reușind uneori să ucidă persoane nevinovate. Exemplu: sergentul Duțu Silviu, care a atacat un tanc cu pistolul-mitralieră în cadrul unui sindrom confuzional prilejuit de un episod de boala patologică ca și de rănirea prealabilă prin intermediul unui proiectil; sau cazul subofițerului de poliție Stan Traian din zona Radiodifuziunii care a ucis 4 persoane prin împușcare și a rănit alte 3, întrucât i-a considerat că sunt teroriști. Ulterior a fost ucis și el de către un militar din dispozitivul de apărare (dosar nr. 38/P/1990 al Procuraturii Militare București privind pe plt. Stan Traian din U.M. 0800 București). De asemenea cazul maiorului Gheorghe Ciurcă, care a împușcat o persoană pe care o transporta în interiorul autoturismului de teren, întrucât i s-a părut că acesta vrea să-l strângă de gît; sau cazul locotenent-colonelului M. Ap.N. Vasiliu I. care, spontan, a acuzat o stare de nebunie furioasă, atacîndu-l pe generalul Tudor care coordona forțele de la Televiziune, cu un cuțit. În acele împrejurări l-a rănit grav pe numitul Traian Pușcașu.

Situația acestor persoane este, prin forța împrejurărilor ca și prin complexitatea circumstanțelor, extrem de specială.

Marea majoritate a acestor dosare, care se referă la situații de genul celor invocate, au fost clarificate. Altele, e drept mult mai puține, dar care sănăt suscepibile de eventuale controverse, au fost reținute ca atare, ele fiind instrumentate și în prezent.

WWW.LUMEAJUSTITIEI.RO

V. Diversiunea

1. Războiul psihologic.

Marea majoritate a conflictelor care s-au creat, ca și a confuziilor pricinuite, au pornit de la o anumită stare de spirit. Această stare de spirit are mai multe explicații; ea constituie în primul rînd expresia unor manifestări reacționale prilejuite de evenimentele care s-au soldat cu fuga lui Ceaușescu și căderea regimului acestuia. Se scontă căsădar pe o reacție din partea acestuia, presupunîndu-se că are în rezervă anumite forțe mai mult sau mai puțin oculte, care vor reacționa în sensul reducerii acestuia la putere.

Acest proces anticipativ, firesc de altfel, justifică modul în care s-a ajuns la prefigurarea imaginii unui adversar potențial.

Pe de altă parte, însă, starea de spirit care a amorsat multe dintre evenimentele la care ne vom referi, a pornit și de la unele acțiuni de dezinformare, care s-au desfășurat pe timpul Revoluției și care au vizat atât marea masă a populației, cît și cu precădere Ministerul Apărării Naționale.

Astfel, s-au recepționat, prin telefon, de către grupa operativă a Marelui Stat Major, peste 800 de informații. După o primă analiză a acestor informații s-a constatat că aproximativ 50% dintre acestea erau false. (Cităm cu titlu exemplificativ: exagerarea numărului teroriștilor care atacau sau urmău să atace anumite obiective; informații despre existența și folosirea unor trupe de desant care ar fi decolat cu aeronave străine de pe aerodromuri din Orientul Apropiat și din Nordul Africii; existența unor teroriști de origine străină, care se antrenează în regiunea Brașov; încercarea de a infecta apa în diferite cartiere ale capitalei, sau de a o otrăvi; asigurările difuzate

prin mijloacele de mass-media, care garantau rezultatul negativ al analizelor de laborator, au fost de natură să răspîndească panica; provocarea exploziei la reactorul atomic de la Măgurele; știri false despre pregătirea unui atac chimic care urma să fie declanșat în perioada 25 - 26.12.1989 prin distrugerea unor depozite cu materiale toxice din capitală; faptul că sînt minate mai multe edificii din București, care urmează a fi distruse; amenințări cu atacuri de anul nou; pregătiri care se fac pentru declansarea unor epidemii, folosindu-se diferiți microbi ce ar fi rezultat din cercetările efectuate în institutele de specialitate din București). Toate aceste știri false au fost de natură să creeze o anumită stare de spirit, care, la rîndul ei și-a găsit expresia în diferite reacții particulare.

2. Diversiunea radio-electronică.

În perioada 22 - 25.12.1989 situația aeriană a fost deosebit de complexă, fiind descoperite prin radio-locație peste 1300 de ținte aeriene (30-60 simultan), cu caracteristici de zbor asemănătoare elicopterelor, care au evoluat în special în Dobrogea, Cîmpia Română, Banat și în zonele de Nord-Vest ale Transilvaniei.

Pentru a mări credibilitatea în privința acestor ținte, care în mare parte erau imitate, s-au folosit pe timp de noapte mijloace aeriene luminoase, care au evoluat deasupra și în apropierea unităților de apărare A.A. și de Aviație.

- În acțiunile de bruiaj și dezinformare s-au folosit mijloace moderne, probabil stații portabile de bruiaj, de imitare ținte (din apropierea unităților), stații de bruiaj de bord, mini-elicoptere sau baloane auto-propulsate, telecomandate prin radio și rachete luminoase;

- Începînd cu ziua de 22.12.1989, s-a ordonat de comandantul apărării antiaeriene a teritoriului de la orele 19,30 deschiderea focului asupra țintelor aeriene. Astfel, în perioada 22 - 25.12.1989 s-au executat 52 ieșiri avion-vînătoare, 26 ieșiri elicopter și trageri cu artilleria, mitralierele și rachetele-antiaeriene;
- Au fost lansate 53 rachete antiaeriene de diferite tipuri, dintre care peste 60% au explodat la ținte, la parametrii determinați cu ajutorul mijloacelor de radio-locatăie, ceea ce demonstrează existența unor obiecte zhurătoare sau faptul că s-a executat bruiaj eficace asupra focoaselor radio ale rachetelor, provocîndu-se explozia acestora. În cele 52 ieșiri avion-vînătoare, numai în 5 cazuri s-au descoperit cu ajutorul radio-locatorului de bord una sau mai multe ținte. Deși existau condiții de interceptare a țintelor, acest lucru nu s-a putut realiza datorită bruiajului executat asupra radio-locatoarelor aflate la bordul avioanelor de vînătoare.

În urma analizelor acțiunilor de luptă desfășurate în noaptea de 22/23.12.1989 s-a ajuns la concluzia că țintele aeriene săn imitate și s-a ordonat încetarea tragerilor cu rachete antiaeriene, iar tragerile cu artilleria și mitralierele anti-aeriene să se continue numai pe ținte aeriene observate vizual;

- Subunitățile de cercetare și bruiaj radio-electronic ale CAAT și C.M.M., au interceptat, fără a putea localiza, unele mesaje radio în gama U.U.S., specifice aviației în diferite limbi (engleză, bulgară, turcă, sîrbă, și arabă);
- Datorită atacului terestru executat concomitent cu simularea atacului aerien (pe timp de noapte) asupra unităților de apărare antiaeriană și de aviație, acestea au fost nevoie să repartizeze o parte însemnată din forțe pentru apărarea terestră, ceea ce a avut implicații asupra desfășurării acțiunilor de luptă speci-

fice armei. De notat, aşa cum rezultă şi din nota Majorului Stat Major cu nr. S./A.5/262, - că trecerea la conducerea cu ajutorul legăturilor secretizate la unele eșaloane, a contribuit la eliminarea mesajelor false şi acțiunilor de dezinformare.

3. Diversiunea armată.

În perioada supusă analizei s-au executat trageri de către elemente izolate asupra unor obiective, unităţi militare, sau dispozitive ale armatei. Existenţa unor astfel de trageri este în afara oricărei îndoieri. Spre pildă, în zona Aeroportului Otopeni s-a constatat executarea unor trageri periodice, la anumite ore, de la flancul stîng către flancul drept al întregului dispozitiv de apărare. (Adică de la flotilă pînă spre D.N.10 şi invers).

Astfel de focuri au fost executate şi în zona din spatele aerogării dinspre direcţia Tunari-Dimieni. Existenţa unor trăgători care au executat astfel de trageri cu caracter diversionist este în afară de orice îndoială în condiţiile în care au produs şi victime, chiar dacă nu întotdeauna au creat impresia că s-a urmărit cu tot dinadinsul acest lucru. O astfel de împrejurare s-a constatat în data de 23 decembrie 1989, în zona Aeroportului Otopeni, cînd asupra autocamionului aparținînd unei unităţi militare din Tîrgovişte, care s-a angajat pe D.N.10, s-a deschis prima dată focul de către elemente neidentificate. Aceste elemente au acţionat şi în noaptea de 22/23 decembrie şi în mod surprinzător şi în zilele următoare din zona vîtelor aflate în latura stîngă a drumului naţional nr.10. În aceste împrejurări a fost rănit sergentul Roşu Trandafir, care a făcut parte din Compania a-V-a, Batalionul 2, aparținînd regimentului de la Rîmnicu Sărat şi a fost ucis soldatul Kovacs Laslo din aceeaşi companie. Existenţa unor astfel de elemente nu poate fi pusă la îndoială mai ales în condiţiile în care, spre pildă, în zona aeroportului au existat martori

oculari care au văzut în mod efectiv aceşti trăgitori izolaţi în timp ce executaau foc.

Deschiderea focului era precedată, după cum s-a putut constata, în unele împrejurări (vezi zona Radiodifuziunii, M.Ap.N Comandamentul Armatei I-a, Brăila, Timișoara sau Aeroportul Otopeni) de apariția unor rachete luminoase care constituiau, după toate datele, un semnal prealabil. Se poate aşadar conchide că aceste acțiuni s-au derulat în baza unui plan prestabilit, ele presupunînd cunoașterea prealabilă a anumitor obiective, dispozitive sau amplasamentul unor forțe.

4. Vești, știri contradictorii anume dirijate și știri întîmplătoare care au amorsat conflictele.

Pe diferite canale, inclusiv prin mijloace de mass-media, s-au difuzat o multitudine de știri și informații cu caracter de dezinformare.

Astfel, în data de 22.12.1989, seara, după plecarea de la Televiziune a 3 autobuze care au transportat parașutiști de la Boteni, s-a transmis informația falsă care a fost recepționată și de ofițerul operativ de la Divizionul de apărare al aeroportului, conform căreia spre aeroportul Otopeni se îndreaptă 3 autobuze cu teroriști. Pentru interceptarea acestora a fost trimis un transportor blindat condus de către plutonierul major Dedu Ștefan. Acesta i-a așteptat la intersecția cu strada Zhorului, dar a constatat că în autobuzele respective se aflau numai șoferi. Datorită prudenței subofițerului nu s-a ajuns la deschiderea focului, cu toate că a existat acest risc iminent. Există însă și alte exemple, cînd pe fondul unor astfel de știri vehiculate în prealabil, s-a ajuns la deschiderea focului asupra unor unități sau subunități trimise în sprijin. O astfel de știre s-a răspîndit în rîndul apărătorilor aeroportului Otopeni, aflați în aerogară,

care au recepționat un mesaj asemănător transmis prin Televiziune. Au existat cazuri în care, pornind de la unele întîmplări reale, s-a răspândit întîmplător zvonul potrivit căruia în capitală și în diferite alte orașe circulă autoturisme din care se trage asupra populației. Exemplul tipic este cel referitor la zvonul în conformitate cu care soția fostului ministru de interne Postelnicu s-ar deplasa cu o Dacie albă, din care s-ar trage în populație. Poate că potrivit acestui zvon femeia era blondă, o avocată din baroul bucureștean a fost reținută în astfel de împrejurări, expusă molestărilor, iar fotografia ei a apărut în "Paris-Match" fiind prezentată drept o agentă a Securității lui Ceaușescu, în timp ce era "arrestată" de populație. Tot astfel, reținându-se prezența unui Oltcit care circula în perimetru central, având o ușă nevopsită, acesta a fost semnalat în baraje, astfel încât asupra Oltcitatului în care se aflau persoane nevinovate s-a deschis focul din barajul aflat în intersecția străzilor Hristov Botev - intersecția Calea Moșilor. Exemplele pot continua la nesfîrșit.

5. Rolul Televiziunii și mijloacelor de mass-media.

Foarte multe vesti vehiculate prin Televiziune în noaptea de 22/23 și în data de 23 decembrie 1989, în principal, n-au fost supuse unei cenzuri militare. S-au difuzat astfel informații potrivit cărora o coloană de blindate s-ar îndrepta spre București, dinspre Pitești, cu intenția de a ataca capitala. S-a anunțat astfel că un număr mare de luptători de la USLA (formația antiteroristă) vin să atace Televiziunea. Au fost prezențați teroriști "autentici" identificați după un secret semn distinctiv care s-a dovedit în fapt a fi un banal sigiliu M.I. aflat asupra ofițerului reținut.

Vehicularea unor astfel de știri, necenzurate și neverificate prin Televiziune ca și transmiterea unor ordine cu caracter militar care se refereau la deplasarea unor coloane de blindate

pe anumite itinerarii pentru a ocupa poziții de luptă în capitală a fost de natură să sporească panica și confuzia. La aceasta trebuie adăugată reacția crainicilor de Televiziune, care, în dimineața zilei de 23 au solicitat panicăți, ajutorul militar neîntîrziat, afirând că nu mai pot rezista, iar Televiziunea este pe cale de a fi capturată. Tot în aceeași zi, respectiv în data de 23.12.1980, s-a transmis în mod repetat că datorită apariției unor numeroase ținte aeriene neidentificate în întregul spațiu aerian al țării, s-a cerut ajutor militar neîntîrziat din partea U.R.S.S. prin ambasadă, lăsîndu-se să se înțeleagă că deci situația militară a scăpat de sub control, iar forțele M. Ap. N. nu mai pot rezista impetuozității asalturilor cu care sănătate.

Dincolo, deci, de crearea valului de entuziasm popular, căci populația a reacționat fără precupețire, grupîndu-se în jurul obiectivelor atacate, cu certitudine se poate afirma că transmiterea unor astfel de știri nesupuse cenzurii militare, a avut un caracter nefast cel puțin din două puncte de vedere:

- odată datorită panicii create care a condus la apariția riscului iminent de deschidere a focului sau chiar la deschiderea nejustificată a focului în multe situații;
- iar pe de altă parte, datorită creării impresiei conform căreia "patria se află în pericol", ceea ce a fost de natură, ca pe fondul extraordinarului val al entuziasmului popular, populația civilă să intervină în zone unde se desfășurau operațiuni ale armatei. Aceasta s-a tradus în mod implicit și în producerea de victime în rîndul unor persoane nevinovate.

VI. Victime - (morti sau raniti) - situatii in care s-a tras si analiza circumstantelor concrete in care s-a tras.

Analiza totalitatii dosarelor referitoare la decesele si ranirea unor persoane din municipiul Bucuresti si din teritoriu, in principal dupa 22 decembrie 1989, a dus la concluzia, potrivit careia, cauzele uciderilor si ranirilor, astfel cum au fost stabilite din cercetarile efectuate sunt susceptibile de a fi clasificate in mai multe categorii. Focindu-se o analiza a totalitatii acestor dosare, indiferent daca au fost solutioionate sau nu pana in prezent, au fost stabilite, in functie de imprejurările uciderii, urmatoarele clasificari:

I. Erori provocate sau neprovocate.

1. Ucideri provocate din eroare in urma unor trageri care au avut loc ca o reactie riposta la deschiderea focului de catre elemente neidentificate sau raniri din eroare ..... cauze - 65.

2. Trageri urmate de victime ca urmare a nerespectarii R.G.2-ului, adica din vina santinelei sau a persoanei care s-a apropiat de aceasta ..... cauze - 12

3. Ucideri sau raniri in cadrul schimburilor de focuri dintre militarii din curtea aceleiasi unitati ..... cauze - 16

4. Trageri urmate de morti si raniti, care au avut loc pe fondul erorilor generate de lipsa de cooperare (necunoasterea misiunilor unor subunitati sau unitati, care din diferite motive nu au fost anuntate, ori au fost anuntate insuficient in legatura cu faptul ca intenționeaza sa patrundă într-un anumit dispozitiv ..... cauze - 67.

Exemple concludente in acest sens sunt mariile erori ale Revolutiei cum ar fi cazul petrecut in dimineața zilei de 23 decembrie 1989, pe Aeroportul Otopeni, soldat cu moartea a 52 de

persoane. Dintre acestea 34 de morți erau dintre soldați, 2 erau ofițeri, 2 angajați civili. Alți 9 morți au fost dintre cei din autobuz, iar restul în alte circumstanțe. (dosarul nr.59/P/1990)

II. În cel de-al doilea capitol se situează distorsiunile de apreciere generate de bănuieri mai mult sau mai puțin legitime care s-au tradus la rîndul lor în erori de interpretare la adoptarea deciziei și deci la deschiderea focului, nu în puține situații, în mod nejustificat. Astfel:

1. Bănuieri legitime generate de conduită suspectă a unei persoane sau de poziția acesteia în aparatul de stat (la care s-a supraadăugat bănuiala că s-ar fi tras din locuința acesteia) ceea ce a condus la deschiderea focului ..... cauze - 19

2. Trageri urmate de victime - morți și răniți, apărute ca o reacție pe fondul lipsei de discernămînt, distorsionat prin frică, stress și nesomn prelungit ..... cauze - 46

III. Trageri executate asupra unor autoturisme sau asupra unor persoane de către cei aflați în baraje sau dispozitive de apărare.

1. Trageri asupra unor autoturisme care nu au oprit la somație ..... cauze - 44

2. Trageri executate asupra unor persoane care au apărut în zonă și din diferite motive nu s-au supus la somație ..... cauze - 13

3. Trageri executate asupra unor autoturisme ai căror conducători nu au fost atenți (n-au auzit somația).. cauze - 61

4. Trageri executate asupra unor autoturisme ai căror conducători erau în stare de ebrietate, care din aceste motive n-au vrut să opreasă ..... cauze - 3

5. Trageri asupra unor autoturisme din care s-a tras în mod efectiv ..... cauze - 7

6. Trageri asupra unor autoturisme despre care s-au primit informații prin telefon sau prin altă cale că s-a tras anterior din ele ..... cauze - 12

IV. Lipsa de cooperare

Aceasta este una din categoriile factoriale care explică producerea unor numeroase victime în timpul evenimentelor din decembrie 1989.

Ea este susceptibilă de cîteva clasificări care au apărut ca o rezultantă a examinării dosarelor aflate în lucru ori a celor soluționate.

1. Nerecunoașterea între formațiuni, subunități sau unități militare ..... cauze - 15

De notat că la acest subcapitol se situează mai multe dosare care se adresează unor împrejurări în care și-au pierdut viața ori au fost rănite numeroase persoane. Spre pildă dosarul 59/P/1990, dosarul 1091/P/1991, dosarul 1092/P/1991, dosarul 1095/P/1991, etc

Numai aceste cîteva dosare enumerate totalizează un număr mare de morți și răniți. (De exemplu: dosarul 1091/P/1991 - 4 morți și 6 răniți; dosarul 1095/P/1991 - USLA - 7 morți ; dosarul 1092/P/1991 - 5 morți și 9 răniți; dosarul Otopeni - 52 victime).

2. Necunoașterea misiunii de luptă și executarea unor trageri la întîmplare, urmate în mod firesc de victime ..... cauze - 18

3. Neprecizarea sectoarelor de tragere și executarea unor trageri pe direcția amplasamentului unor alte unități sau subunități integrate în același dispozitiv ..... cauze - 25

4. Apariția intempestivă, neașteptată și neanunțată a unor formațiuni, grupe de intervenție sau subunități, într-un loc de unde s-a presupus că a acționat anterior adversarul, ceea ce a condus la deschiderea focului asupra acestora ..... cauze - 36

5. Lipsa de cooperare sol-aer sau aer-sol (trageri executate asupra elicopterelor sau din elicoptere asupra unor dispozitive ale armatei ori asupra unor obiective în mod nejustificat)..... cauze - 8

V. Accidente

1. Accidente în timpul executării misiunii (prăbușirea unor aparate pe fondul unor greșeli de pilotaj, al unor defecțiuni intervenite, etc. .... cauze - 27)
2. Accidente prin mînuirea defectuoasă a armamentului, urmate de victime - morți și răniți ..... cauze - 42
3. Impușcări accidentale sau autoaccidentări, precum și îmbolnăviri din cauza serviciului ..... cauze - 90
4. Sinucideri în timpul evenimentelor prin arme de foc ..... cauze - 9
5. Uciși (răniți) în locuință, în curte sau lîngă casă, în mod întîmplător, pe fondul tragerilor care au avut loc în zonă ..... cauze -III
6. Loviție pe stradă de gloanțe rătăcite .... cauze -188

VI. Conduita suspectă

Aceasta este un alt domeniu care a generat reacții mai mult sau mai puțin justificate. O analiză a dosarelor din gruparea respectivă, înfățișează următoarele subclasificări:

1. Neatentii (persoane care trec prin locuri sau prin vecinătatea obiectivelor păzite ori prin zonele unde se trăgea) și intră în foc ..... cauze - 39
2. Deficienții (vizual sau auditiv) care n-au observat pericolul, faptul că se trăgea în zonă, ori care n-au văzut ori n-au auzit somația, iar conduita lor a fost apreciată drept suspectă, pe cale de consecință, determinînd deschiderea focului asupra acestora..cauze -5

3. Înlățuirile nefaste ale evenimentelor a cărorar interacțiune a conferit pentru moment unei anumite persoane înfățișarea, afectul ori presupusa conduită a unui suspect de terorism, ceea ce a generat reacții împotriva acesteia ..... cauze - 41
4. Cazul unor elemente, realmente suspecte, asupra cărora s-a tras ..... cauze - 1.

VII. Activități cu caracter diversionist

Aceasta este unul din capitolele cele mai controversate.

Nu s-a putut stabili prin lucrările penale efectuate cine anume a inspirat această activitate și nici cine a executat-o. În rezultat însă un fapt cert și anume că astfel de activități au existat, ele fiind urmate de producerea unor victime direct sau indirect.

Această categorie este și ea susceptibilă de unele clasificări:

1. Morti și răniți în urma unor trageri executate de elemente care pot fi considerate ca diversioniste ..... cauze - 48
2. Cazuri de reacții și executarea unor trageri în urma unor zvonuri diversioniste lansate cu adresă precisă ..... cauze - 16

În dosarele de urmărire penală soluționate pînă în prezent au fost găsite cazuri concrete cînd s-au executat trageri cu armamentul antiaerian sau cu rachetele la apariția unor ținte false. Nu este exclus să se fi produs și victime în unele din aceste situații, dar deocamdată, în contextul cercetărilor efectuate nu s-au evidențiat confirmări.

VIII. Marile erori ale Revoluției ce par a se datora lipsei de cooperare și care au produs victime mai numeroase în același context de timp și de loc, cum ar fi evenimentele de pe Aeroportul Otopeni, din zona M. Ap. N. și Piața Revoluției, înfățișează și ele un număr de 100 de cauze.

Multe dintre acestea au fost urmate de consecințe dramatice, fiind soldate, din păcate, cu numeroase victime - morți și răniți.

IX. În fine, mai există și alte categorii de lucrări care au fost înglobate în categoria "alte cauze", ele totalizând 130 de dosare.

Acestea se adresează unor împrejurări diverse, nesusceptibile de a fi grupate într-o anumită categorie bine delimitată. Pentru a nu opera tot atîtea clasificări cîte cauze sînt, au fost incluse în categoria "alte cauze".

X. În fine, mai există o categorie de dosare în care nu s-au clarificat pînă în prezent împrejurările în care s-au produs faptele soldate cu rănirea sau uciderea unor persoane, dar care sînt în curs de clarificare.

Acestea totalizează 486 lucrări. Cele 486 de lucrări nu pot fi socotite în totalitate ca fiind dintre cele de natură a se încadra în categoria "autorilor neidentificați". Circumstanțele, însă, în care s-au produs uciderile sau rănirile în aceste dosare nu au fost deocamdată elucidate în considerarea unor împrejurări obiective.

Este drept că o parte dintre ele ar putea rămîne în evidențele autorilor neidentificați. Situația nu este greu de explicat. Să presupunem, așa cum lucrurile s-au petrecut în realitate, mai multe mulțimi antrenate în mișcări de stradă spontane și parțial înarmate, în timpul căror mișcări, fără a se delimita dinainte alineamentul inamicului (de altfel invizibil) în condițiile în care în diferite zone erau alcătuite dispozitive ale unor forțe diverse, fără legătură între ele, - se execută trageri de-o parte și de alta sau pur și simplu la întîmplare. Ored că este foarte greu de răspuns cum și unde și în incidența cărei anchete s-ar putea stabili cu exactitate care anume individ aflat într-un anumit dispozitiv sau într-o mulțime la circa 2 km de o altă grupare a executat foc iar glonțele provenit din arma acestuia și care a lovit întîmplător o anumită persoană de pe traseu

ori chiar în propriul său dispozitiv, să-i poată fi atribuit cu exactitate.

Am ales acest exemplu pentru a învedera dificultatea aproape insurmontabilă a unora din situațiile ce fac obiectul actualelor anchete, și care pe deasupra mai sînt efectuate de un număr extrem de redus de persoane.

Dată fiind gravitatea, însă, a consecințelor acestei lucrări neelucidată, vor fi înregistrate în evidențele autorilor neidentificati. O atare operațiune obligă la ținerea dosarelor în evidență pînă la expirarea termenului de prescripție, dar mai obligă la efectuarea permanentă în tot acest interval a unor acte de urmărire penală, activități și verificări de natură să clarifice și să situeze cît mai aproape de adevăr circumstanțele în care fapta a fost comisă, precum și eventualele persoane răspunzătoare.

Nu toate celelalte categorii prezentate au și fost soluționate sub aspectul finalizării dosarelor, prin trimitere în judecată sau prin soluții de neurmărire. Vîrt este însă că în marea lor majoritate s-au clarificat împrejurările esențiale care se adresează circumstanțelor în care fapta ori faptele au fost comise. Diferența este reprezentată de cele 486 de lucrări. Dacă ne raportăm însă la totalul de 1800 lucrări enunțate, va trebui să remarcăm ponderea relativ redusă a acestor ultime 486 de dosare.

În celelalte categorii de dosare, deși nu sînt toate soluționate, circumstanțele uciderilor și rănirilor au fost clarificate, în marea majoritate a lor, ceea ce a și permis includerea acestor lucrări în unele din categoriile factoriale mai sus menționate.

Dacă ar fi să ne raportăm la un anumit model matematic printr-o activitate de eșantionare, (firește făcînd abstracție

de domeniul accidentalului, adică al excepției), am putea extinde constatăriile la întreaga masă a fenomenului analizat, întrucât proporția celor 1800 de lucrări este în general reprezentativă întregului fenomen. Este greu de presupus că numai acele 486 de lucrări, în care din motive obiective, adică lipsa informațiilor, n-au fost clarificate încă circumstanțele uciderilor sau rănirilor – vor fi de natură să modifice în mod fundamental datele probleme

XI. In loc de cîteva concluzii.

Prezenta lucrare nu își propune să clarifice în totalitate circumstanțele Revoluției române ori ale evenimentelor din decembrie 1989 astfel cum sînt denumite ele într-o altă terminologie. Nu ne propunem nici definirea conceptului revoluției deși subiectul este susceptibil de controverse, fie și sub aspect etimologic. Nu este aceasta sarcina organelor Procuraturii. Nu ne propunem nici înfățișarea evenimentelor în ansamblul lor și nici studierea fenomenului ca atare în totalitatea circumstanțelor și ramificațiilor sale. O reconstituire a întregului mozaic din acest punct de vedere ar trebui să constituie rodul activității conjugate a sociologilor, istoricilor, istoricilor militari, economiștilor, politologilor, etc. Nu este deci vorba să definim fenomenul socio-politic al Revoluției ori al circumstanțelor în care s-a produs. Comentariile pe care le-am făcut nu se adresează nici măcar adevărului material, ci numai adevărului juridic, astfel cum este reflectat de dosarele penale, care tînde dîntotdeauna să se apropie de adevărul material, fără a reuși însă să i se suprapună în totalitate.

Pornind de la acest adevăr juridic s-a căutat o definire a acelor cauze, condiții și împrejurări care au făcut posibilă ori au determinat sau favorizat pierderea unor vieți omenești.

Această entitate constituită în fapt din împletirea mai multor categorii plurifactoriale, care s-a tradus pe fondul necesar al unor anumite prilejuri, în rezultatele cunoscute, este susceptibilă de a fi analizată sub un dublu sens, căci ea înfățișează 2 categorii de cauze:

- o primă categorie - a celor cauze inițiale, pe fondul cărora pierderile de vieți omenești au devenit posibile;
- și o a doua categorie a celor împrejurări care s-au situat în mod nemijlocit în relație cauzală directă cu deschiderea focului și deci cu pierderea unor vieți omenești. Această ultimă categorie am analizat-o în capitolul anterior.

Revenind la prima entitate, aceea a cauzelor inițiale, ne regăsim aşadar în prezența noțiunii cunoscute în teorie sub denumirea de factor morbid preexistent. Acesta constituie fundalul, terenul, pe care se poate înfiripa o anumită afecțiune soldată ca o consecință directă cu decesul unei persoane. Acest fundal al cauzalității inițiale constituie în realitate rezultatul unei conlucrări plurifactoriale. Dacă ar fi să selectăm cîțiva dintre factorii care ni se înfățișează mai pregnant am putea prezenta cîteva direcții esențiale care s-au implicat în mod direct în crearea fundalului pe care a devenit posibilă deschiderea focului. Astfel:

- diversiunea și valul de entuziasm popular. Armata se regăsea în alarmă de luptă. După fuga lui Ceaușescu parte din populație s-a înarmat scontînd pe o anumită reacție din partea camarilei ce reprezenta vechiul sistem despre care se presupunea că va reîncerca să înăbușe în singe "evoluția așa cum făcuse de altfel pînă în 22 decembrie 1989. În aceste circumstanțe, în întîmpinarea valului de entuziasm popular a venit diversiunea pe două căi: - cea conștientă și anume dirijată în mod ocult și care a prefigurat imaginea unor potențiali adversari și cea subconștientă sau

- pseudodiversiunea, care constituia rezultatul răspîndirii unor zvonuri în marea masă a populației, altele decât cele anume dirijate și care au fost recepționate cu multă ușurință, dacă nu chiar cu bucurie în condițiile în care multimea, entuziasmată, avea nevoie să identifice un anumit adversar pe care-l și prefigura;
- înarmarea populației a avut și ea un cuvînt de spus în această privință. Armele odată distribuite s-au cerut a fi și utilizate după logica, temperamentul și discernămîntul fiecăruia. În această mișcare de tip brawnian, lucrurile au putut scăpa de sub control, producîndu-se hărțuieli și conflicte de aceeași parte a baricadei, în condițiile în care fiecare avea reprezentarea că se confruntă cu un adversar real;
  - la aceasta se adaugă anticiparea, adică prefigurarea mentală a imaginii unui anumit adversar ale cărui trăsături au fost conturate spontan prin producții populare, alimentate înn-tr-oarecare măsură, nu tocmai neimportantă, de Televiziunea Română Liberă, care a clamat, nu în puține rînduri, faptul că patria se află în pericol.

Această imagine mentală structurată, adăugată iureșului extraordinarului val al entuziasmului popular care dorea cu tot dinadinsul să zdrobească rămășițele vechiului sistem, nu se putea să nu conducă la evenimente deosebite.

- acestea, între care și vârsări de sînge, s-au produs pe fondul reacțiilor individuale și imposibil deci de a fi controlate. Atari reacții individuale care au fost înfățișate extrem de sintetic, dar care vor trebui să facă obiectul unui studiu la finalizarea tuturor anchetelor, au un rol deosebit de important și ele s-au produs fie pe fondul nepriceperii, fie pe fondul ușurinței, fie mai grav chiar, pe fondul lipsei de discernămînt și maturitate.
- o atare stare de spirit a fost însă, credem, abil sesizată și

speculață de diversiunea anume exercitată și ale cărei fire nu au putut fi descărcate, cu toate strădaniile procuraturii. Această activitate de tip diversionist, abil dirijată și executată și care a recurs la un adevărat război radio-electronic și la intoxicaarea populației, se situează printre factorii cheie care au amorsat traierile; pe alocuri în jurul nucleelor fierbinți, diversiunea a recurs și la trăgători izolați pentru a crea riposta și eventuale confuzii între forțe, subunități sau unități ce acționau de aceeași parte a baricadei.

- În fine, am mai putea adăuga și faptul că prin sinuciderea generalului Milea armata s-a polarizat, e drept pentru o scurtă perioadă de timp, în jurul mai multor centre de comandă. Înexistența unui centru de comandă unic în acele clipe la care se adaugă suspiciunea certă și inherentă a unei față de alții, poate constitui terenul pe care au devenit posibile unele confuzii soldate din păcate cu prea multe victime.

Intr-un cuvînt, din ansamblul dosarelor examineate pînă în prezent, Procuratura poate înfățișa această situație. Este locul ca toți factorii din sistemul organelor statului să procedez împreună cu populația și mijloacele de mass-media la încercarea de conturare a unei imagini cât mai nuanțate și mai apropiate de adevăr în legătură cu aceste tragedii evenimente din anul 1989.

—
09.2.1992

